

De Venrayse schapendrijvers of: de invloed van de Grote Compagnie.

In 1846 heeft de Grote Compagnie 5438 schapen uitgevoerd naar Londen, en wel met 29 afvaarten uit Harlingen en enkele uit Nieuw Diep (bij Den helder).

Een aantal van deze schapen werd gekocht in Leiden en omgeving en uitgevoerd over Den helder. Maar het grootste deel werd opgekocht in de Betuwe met Elden (gemeente Elst) als belangrijkste centrum.

Het is geen toeval, dat de Venrayse schapenhandelaren uitgerekend in dit weiderijk gebied tussen Maas, Waal en Rijn op zo grote schaal schapen hebben opgekocht. Hiervoor zijn 3 redenen:

1. De geografische afstand tot Venray was relatief kort,
2. In dit gedeelte van Gelderland werd de schapenteelt intensief bedreven,
3. (de belangrijkste reden) Op boerderijen in de Betuwe waren talrijke uit Venray afkomstige schaapherders aanwezig. In het bevolkingregister van Elst vindt men heel wat vertrouwde namen (Gerard Goumans, Johannes Tijssen, Antoon Tielen, Gradus van Hout, Martinus van Meijel, Johannes Goumans, Peter Strijbos, Martinus van Gerven enz.)

De Grote Compagnie had schapendrijvers nodig.

Niet voor Londen, omdat de schapen voor deze bestemming slechts naar een van de havens, op de eerste plaats Rotterdam, hoefden te worden gebracht. Maar wel voor de afzetmarkten in Noord-Frankrijk en Parijs. Hierheen werden de kudden namelijk voornamelijk te voet begeleid. Dat is ook zo gebleven, lang nadat in de doortochtgebieden spoorwegverbindingen tot stand waren gekomen.

Het bevolkingsregister 1860-1880 van Venray vermeldt de uitschrijving van 47 die als schapenkoopman of schaapherder in die periode de gemeente verlaten hebben. Daarvan vertrokken er o.a. 12 naar Warcoing, 13 naar Frankrijk, 3 naar Antwerpen en 11 naar Gelderland.

De – verre van volledige – lijsten van het bevolkingsregister maken duidelijk, dat tientallen personen uit Venray in de tweede helft van de 19-de eeuw regelmatig van woonplaats veranderd zijn; vanwege hun betrokkenheid bij de schapenhouderij en –handel.

Van sommigen van hen kan men zeggen, dat zij een zwervend of trekkend bestaan hebben geleid dat zich afspeelde tussen boerderijen in de Betuwe of Venray en plaatsen in België (vooral Warcoing) en Frankrijk. Voor zover zij geen lid waren van de grote Compagnie of van een van de kleinere handelsorganisaties die later in Venray ontstaan zijn, hebben zij veel werkzaamheden voor deze verricht, zoals:

- Het wegbrengen van kudden,
- Het opvangen en verzorgen van schapen in de vaste halteplaats Warcoing en
- Het afleveren van de schapen op de markten in Lille, Valenciennes en Parijs (Pantin).

De Venrayse schapenhandel, goed op gekomen omstreeks 1848 en gedurende 3 á 4 decennia intensief gericht op het buitenland, heeft zodoende aan een groot aantal mensen uit Venray en omgeving werkgelegenheid verschaft en is voor een aantal van hen de springplank geweest om in het buitenland een zelfstandige existentie op te bouwen; hetzij als schaapsherder, hetzij als handelaar in schapen.

Na 1850 is de regio Venray (met jaarlijks tussen de 6000 en 8000 schapen) als aankoopgebied ongetwijfeld te klein geweest en heeft de Grote Compagnie de voor de export beoogde hoeveelheden schapen opgekocht in gebieden met een dichtere schapenteelt, zoals de Betuwe, Zuid-Holland en het polderland rond Purmerend. Een en ander is op te maken uit de aantekeningen van Cornelis Raedts die namelijk, evenals de meeste toenmalige leden van de grote Compagnie, zelf schapen heeft gefokt, opgekocht en doorverkocht.

Het houden/fokken van schapen was een bijverdienste in de maanden dat er voor de grote Compagnie niet gereisd kon worden.

Minstens in het eerste decennium na 1845 is de Grote Compagnie nog geen handelsorganisatie waaraan de leden gedurende het hele jaar verbonden zijn. In de wintermaanden gaan ze hun eigen weg; de handel die ze dan bedrijven is voor eigen rekening. Het werk voor de Compagnie beperkt zich tot de periode april-november. Daarbuiten is iedereen zijn eigen baas.